

**BUTLLETÍ
ELECTRÒNIC
DE LA
SOCIETAT
CATALANA DE
CIÈNCIA-FICCIÓ I
FANTASIA**

**Setembre - Octubre 2010.
Número 24**

EDITORIAL

Miracles?

I és que ja se sap, que el que no pot ser, no pot ser i, a més, és impossible, tot i que, qui pot assegurar on és la frontera entre el possible i l'impossible?

Sembla com si els qui reconeixem en públic sense cap mena de vergonya que són amants o, ni que sigui només seguidors, o aficionats, a la ciència-ficció, haguéssim de creure d'entrada en miracles i d'altres impossibles. No ens equivoquéssim. La majoria de nosaltres són éssers racionals i mantenim sòlidament clavats els peus a terra.

Amb més o menys fonament, sabem quines són les limitacions actuals de la bioquímica, de l'electrònica, de la mecànica i de la física en general.

Sabem que, potser per desgràcia, encara no s'han inventat les màquines del temps, ni les pròtesis de creativitat, ni les espores miraculoses que venen de galàxies llunyanes a guarir les nostres malalties. Sabem que, potser per sort, no serem envaïts per monstres de dotze braços que se'ns menjaran amb alguna samfaina galàctica, i que no trobarem un substitut del petroli a la lluna ara que diuen que es belluga.

Sóm conscients que els dies tenen vint-i-quatre hores, i no hi podem enquistar tot allò que ens agradaria, i que les cèl·lules se'ns oxiden i, per tant, un dia o altre passarem. Sóm conscients que, com a espècie dita intel·ligent, ens hem cobert de glòria abusant del planeta. Creiem, això sí, que els humans són resistents i tossuts i que serem capaços de superar moltes calamitats que, potser, no trigaran a assaltar-nos.

Sabem que moltes coses que fa uns quants anys semblaven impossibles ara no ho són i això ens anima tot i que potser, de moment, només ens animi a somiar. Perquè justament d'això, de somiar, sí que en sabem. Els nostres somnis tenen màquines del temps, i espores, i petroli a la lluna, i personatges de dotze braços, i monstres esfereïdors, i planetes impossibles, i solucions per al canvi climàtic, i per a la sequera, i per a la fam. Somiem miracles i potser això és el que ens fa diferents.

CRÒNICA

ADÉU A PATRICIA NEAL

L'actriu nord-americana Patricia Neal, ha mort aquest agost als 84 anys.

Diuen que Patricia Neal va tenir una vida atzarosa en el camp professional tant com la va tenir en el sentimental. També va patir greus problemes de salut, va arribar a patir tres vessaments cerebrals que la van deixar en coma i la van obligar a tornar a aprendre a parlar i caminar. L'any 1953 es va casar amb l'escriptor britànic Roald Dahl, amb el qual va tenir cinc fills i l'any 1964 va guanyar un oscar.

Per als amants de la ciència-ficció aquesta actriu destaca sobretot perquè va ser la protagonista femenina de la pel·lícula *The day the Earth stood still* (El dia que la Terra es va aturar) la primera i brillant incursió cinematogràfica del director Robert Wise en el gènere de la ciència-ficció. A les nostres pantalles la pel·lícula es va estrenar amb el nom d'*Ultimátum a la Tierra* i se n'ha fet un *remake* mes aviat dolent del que ja es va parlar en aquest butlletí.

Ultimátum a la Terra inclou una de les frases més famoses de la història del cinema: "**Klaatu barada nikto.**" Aquestes són les paraules que la protagonista, Patricia Neal, ha de memoritzar a instàncies de l'extraterrestre per evitar que el seu robot Gort destrueixi el món. Us convidem a veure la pel·lícula en versió original i escoltar el "Klaatu barada nikto" en la veu ronca i intensa de Patricia Neal.

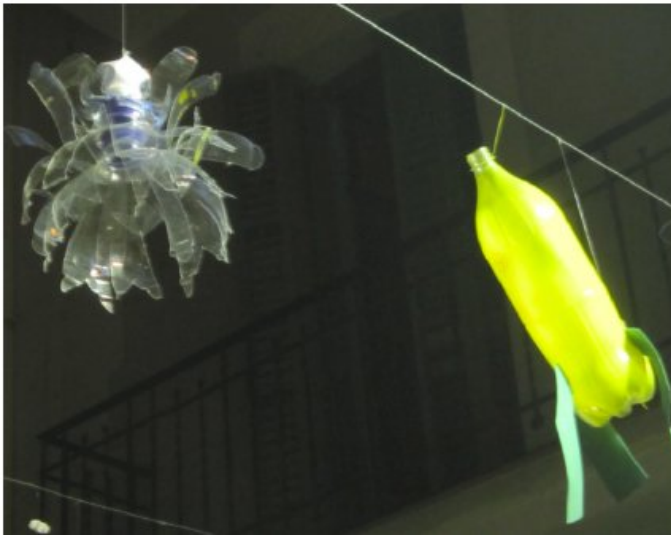
MG

*****

CIÈNCIA-FICCIÓ AMB GRÀCIA

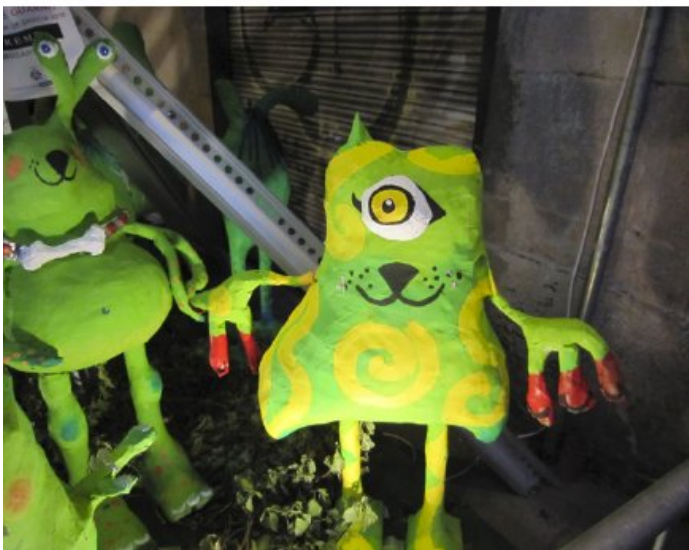
Mozart i Llibertat, quins dos noms tan magnífics posseeixen els dos carrers que han guarnit el seu curt recorregut amb motius de ciència-ficció durant la Festa Major del barri de Gràcia aquest estiu de 2010!

Per accedir al carrer Llibertat calia passar pel costat d'un gran robot de formes poligonals que sostenia un cartell d'avís: "Territori robot". Gairebé tot el guarniment estava manufacturat amb material de reciclatge quotidià, cartró i plàstic d'ampolles d'aigua i refrescos. Entre robot i robot penjaven coets, satèl·lits, constel·lacions i algun astre perdut. No resulta gaire difícil, per cert, identificar un parent de Wall-E.

Al carrer Mozart, en canvi, s'estava produint una invasió imminent per part d'una flota de platets voladors multicolors tripulats per éssers proveïts de diversos apèndix sensitius amb varietat d'òrgans oculars. Els hominoides verds, com és ben sabut, devien ser marcians.

La invasió nocturna al carreró va coincidir amb un concert de rock, i tant els instrumentistes com els extraterrestres van continuar amb la feina com si res. Només cal lamentar que un alienígena verd acabés ferit en l'aterratge forçós amb el platet volador que tripulava a l'estreta pista de ball (fixeu-vos en les primeres cures que li van practicar els veïns del carrer Mozart).

Com altres vegades, els graciencs han manifestat el seu gust i entusiasme per la ciència-ficció (vegeu la secció d'opinió al [butlletí número 6](#) de setembre i octubre de 2007).

Jordi de Manuel

LLIBRES

La clau Apsu

Laura Baix
Editorial Barcanova
Barcelona, 2010

La clau Apsu és una novel·la d'aventures i misteri situada en un món futur. Com a resultat del canvi climàtic bona part de la ciutat de Barcelona ha patit els efectes de la pujada del nivell del mar, i els túnels del metro estan inundats.

Laura Baix ens presenta una societat futura on es confirmen les pitjors tendències de l'actual. La societat està dividida en quatre classes: De primera classe són els rics que viuen protegits en complexos a part, la segona classe la formen persones amb un cert poder adquisitiu i una feina, el tercer estament són aquells que tenen algun tipus de feina precària o eventual i poden malviure i, finalment, els pobres i marginats formen la quarta classe.

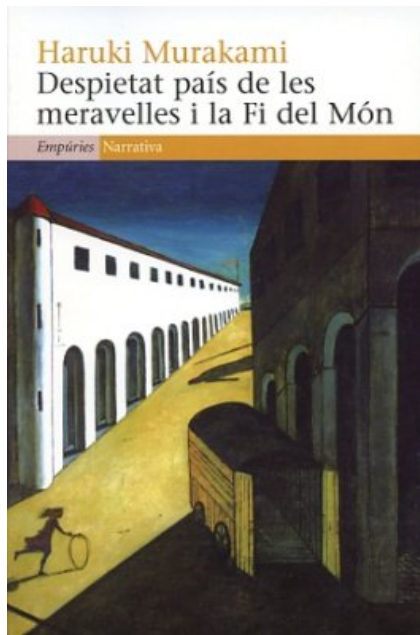
En aquests escenari, en Joel i la Paula, dos germans orfes, descobreixen que els seus pares amagaven un secret i tenen accés a una informació valuosa que algú vol recuperar costi el que costi. La novel·la comença quan en Joel i la Paula emprenen un viatge que els portarà a milers de quilòmetres de casa.

Durant la fugida, la Paula intentarà convèncer el seu germà perquè l'ajudi a destapar el secret dels seus pares i a desarticlar una poderosa organització d'abast mundial, i per arribar al fons de tot, hauran d'arriscar les seves pròpies vides. Alhora, sense saber-ho, la Paula serà part d'un experiment que canviarà la seva vida per sempre.

L'autora de Banyoles utilitza un estil àgil de prosa fàcil i la història estructurada en capítols curts i dinàmics, avança a bon ritme. En definitiva, una lectura entretinguda.

MG

*****

Despietat país de les meravelles i la Fi del Món

d'Haruki Murakami
Editorial Empúries, Barcelona, 2009

Haruki Murakami (Kyoto, 1949) es va llicenciar en literatura a la Universitat de Waseda. Durant els primers anys de la seva carrera literària, va compaginar l'escriptura amb la regència d'un local de jazz. Murakami es confessa admirador de la cultura pop, dels films de terror i de la novel·la negra. Ha venut milions d'exemplars al Japó, i les seves novel·les s'han traduït a més de 20 idiomes. I, quina és la clau d'aquest èxit? Es fa difícil de dir. Potser els seus temes quotidians, i alhora surrealistes i els seus personatges entranyables, uns homes introvertits i unes dones misterioses. A part d'un innegable talent narratiu, el cert és que, Haruki Murakami és l'escriptor japonès més reconegut i important de la seva generació.

Encara que les editorials, tant en català com en castellà, ens l'han volguda presentar com l'última i definitiva novel·la de Murakami, *Despietat país de les meravelles i la Fi del Món* es va publicar al 1985, després de la *Trilogia de la Rata* (*Escolta el vent cantar*, *Pinball 1973*) i *La caza del carnero salvaje*.

Diuen, i en certa manera és cert, que *Despietat país de les meravelles i la Fi del Món* és un relat amb pinzellades de molts gèneres: ciència-ficció, intriga, realisme màgic, detectivesc i, fins i tot, una mica d'humor.

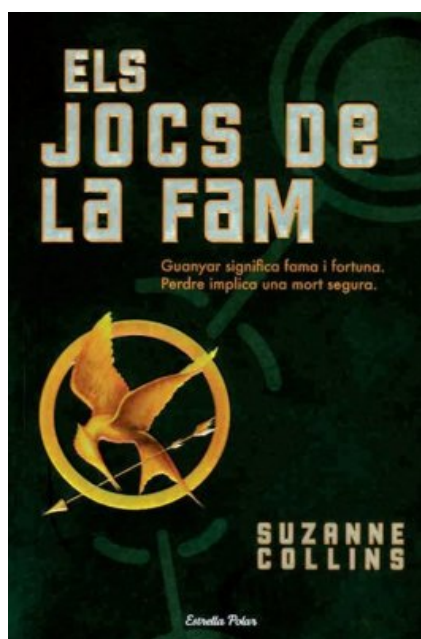
La novel·la, com en altres de l'autor, està construïda a partir de dues línies narratives paral·leles narrades en primera persona que, finalment, acaben convergint. Una de les històries transcorre a Tokio en un futur no gaire llunyà i el seu protagonista treballa per a una companyia, el Sistema, encarregada de protegir la informació que es troba sota la constant amenaça dels pirates informàtics. L'altra història se situa en un lloc anomenat "fi del món", una misteriosa i gèlida ciutat emmurallada de la qual el protagonista no pot sortir.

A partir d'aquí, les dues històries aniran evolucionant i tenint cada cop més punts en comú fins que, finalment, s'entrellaçaran.

En resum, *Despietat país de les meravelles i la Fi del món*, és, sinó l'última, una molt bona novel·la de l'autor japonès. Si no coneixeu la seva obra és una bona carta de presentació i, si ja en sou incondicionals, és una obra imprescindible.

MG

*****

Els jocs de la fam

de Suzanne Collins
Editorial Estrella Polar

És ben cert que el boca-orella és un dels sistemes de transmissió d'informació més fiables. Prenguem per exemple aquesta novel·la, *Els jocs de la fam*, d'una autora desconeguda, Suzanne Collins, que ha aparegut en català en una col·lecció juvenil i sense cap mena de promoció (cosa tristament habitual per altra banda). Només els comentaris dels afeccionats, secundats per alguna bona crítica en algun mitjà de comunicació poden fer que un llibre d'aquestes característiques assoleixi l'estatus d'esdevenir una de les millors propostes de ciència-ficció publicades l'any passat. El millor que li pot passar, però, és que el boca-orella comenci a treballar. I així ha estat, encara que hi hagi molta gent que desconeix el llibre; probablement si la novel·la no estigués erròniament etiquetada com a novel·la juvenil a hores d'ara seria un best-seller de vendes.

El fet, però, és que el llibre no és original. L'esquema argumental, la base des d'on Collins teixeix la seva novel·la està molt vista pels lectors de ciència-ficció. Des de la novel·la (i posterior adaptació al cinema i al manga) de *Battle Royale* de Koushun Takami fins a novel·les que aprofundeixen en la mateixa temàtica com la magnífica *La larga marchad'*Stephen King, o la *El Fugitivo* del mateix autor (també adaptada al cinema com a *Perseguido*). De què estem parlant? Doncs de la crítica a la violència gratuïta, als programes de televisió tipus reality shows portats a l'extrem. En una societat futura on no resta ni l'ombra del que van ser els EUA, el nou país, anomenat Panem és una dictadura molt estricta que governa amb mà de ferro els seus territoris -anomenats districtes-. El seu passat més important, la seva manera de justificar el seu poder i de demostrar que poden dominar a tot el poble és escollir, un cop l'any i per atzar, a un noi i un noia d'entre 12 i 18 anys de cada districte com a tributs perquè participin en un xou televisat (que ha de ser vist de forma obligatòria per tothom) que consisteix en què els participants s'han de matar mútuament... fins que només en queda un; tot això en un escenari de diversos quilòmetres que cada any és preparat meticulosament per resultar mortal, mentre les milers de càmeres retransmeten les morts i els patiments en directe i els espectadors fan les seves apostes o paguen per ajudar als seus tributs preferits. Un xou, un circ com els que podem veure cada dia per certes televisions privades, però portat al límit de l'ètica, del macabre.

Com deia, no és un plantejament original; llavors en què destaca la novel·la? Doncs en la seva prosa, en els seus personatges, els diàlegs, la coherència a l'hora de retratar una societat distòpica extrema, la seva tensió... en general en tot. Potser la premissa inicial no és nova, però a la novel·la de Collins un no la pot deixar com si res, el

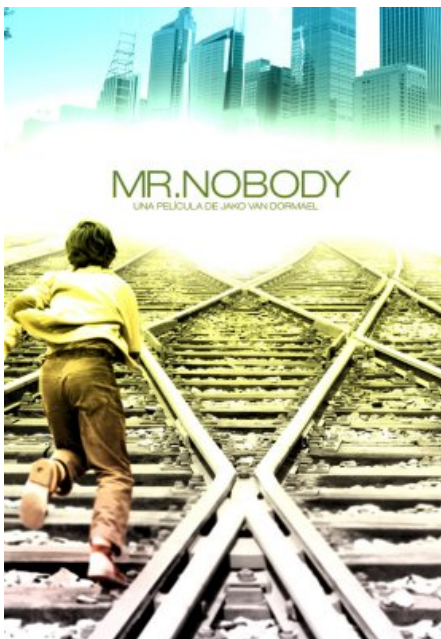
lector voldrà continuar fins a saber com acaben les aventures i desventures de la Kathnis, la protagonista femenina que per una sèrie d'esdeveniments es veu obligada a oferir-se voluntària pels Jocs de la Fam, aquest grotesc xou televisat que provoca que el país s'aturi unes setmanes cada any.

Collins ha sabut recrear una novel·la d'aventures en un entorn distòpic de forma excel·lent, de manera que el boca-orella ha començat a circular pel fandom i la novel·la a guanyar premis i prestigi. Molt recomanada per a qui vulgui veure's absorbit per una trama intel·ligent que els transportarà al pitjor dels malsons dels habitants de Panem: Els Jocs de la Fam.

Eloi Puig

(Publicat originalment a La Biblioteca del Kraken)

CINEMA

Mr Nobody

de Jaco Van Dormael (2009)

Mr Nobody (rebatejada als cinemes com "Las vidas posibles de Mr Nobody") parteix d'una obvietat sobre la qual els humans, en general, reflexionem poc: com ens hauria canviat la vida si en un moment determinat en lloc d'un petit fet n'haguéssim realitzat un altre? Quins esdeveniments, d'haver pres aquell camí, s'haurien succeït fins al punt de fer bona part de la nostra vida diferent? Aquest efecte papallona, aquesta idea d'atzar i contingència que plana, no només sobre les persones, sinó sobre el món, impregna completament aquest film amb una escena recurrent: un nen que deixa anar la mà del pare i corre per l'andana d'una estació rere el vagó que se'n du la mare. Quedar-se amb el pare o amb la mare comporta esdevenidors diferents.

Una part del film s'ambienta en un futur on els humans són immortals i el darrer mortal, el vell Nemo Nobody, explica les "seves vides" a un desconcertat periodista. Desconcert que també pot arribar a envair l'espectador davant les múltiples ramificacions de la trama i el laberint temàtic que es va obrint a mesura que progressa la pel·lícula. El crític Jordi Costa defineix encertadament aquesta arborescència argumental del film com narrativa fractal.

No queda clar l'intent de justificació de les realitats múltiples que configuren el trencaclosques de la trama amb la Teoria de Cordes, però més que ciència el film conté una bona dosi de romanticisme: la historia d'amor impossible que es narra entre els adolescents posseeix una poètica visual corprenedora. En diferents moments hi ha clares referències que remetent a *El show de Truman*, escenes que potser són innecessàries.

Mr Nobody és ciència-ficció diferent de la que sovinteja a la cartellera actual del gènere: pràcticament no conté escenes d'acció i mostra comptats efectes especials (llevat de la magnífica caracterització del decrepit Nemo Nobody que li va valdre ser guardonada amb el premi al millor maquillatge al darrer Festival de Cinema de Sitges).

Mr Nobody és un film peculiar, una joia estranya que cal no perdre's tot i que probablement no entrarà a formar part dels circuits comercials. Veure-la desperta fascinació, emocions contradictòries i una certa perplexitat per la narrativa fractal en què es presenta.

Jordi de Manuel

*****

Origen

de Christopher Nolan (2010)

Origen (Inception) desborda idees, ambició i talent. Idees perquè la proposta de Nolan és complexa i extraordinària, ambició perquè és una aposta per un nou estil de fer cinema, i talent perquè està narrada amb una qualitat que apropa el film i la ciència-ficció a una gran diversitat de públics. Christopher Nolan ja havia demostrat en *Memento* (2000) que era capaç de plasmar bones idees amb una estructura no lineal, també havia adaptat a la pantalla una novel·la excel·lent amb un guió impecable a *El truco final* (2006) i en la celebrada *El caballero oscuro* (2008) havia mostrat efectivitat en les escenes d'acció.

Origen es vertebrava a partir d'un delinqüent capaç d'infiltrar-se en els somnis per robar idees. Aquesta capacitat fa que li ofereixin la possibilitat de tornar a casa a canvi d'implantar una idea a través del món oníric, un món en què, en aquest cas, se superposen somnis dins de somnis, creant capes de móns diferents. Tornem a trobar-nos amb un laberint argumental, una trama complexa que Nolan condueix amb el pols ferm ajudat per una nòmina d'actors de renom.

Algunes escenes recorden *The Matrix*(2000), i els efectes especials són extraordinaris i, sobretot, inesperats, però prenen sentit a mesura que encaixen les peces del trencaclosques de la trama: una ciutat que es plega sobre si mateixa, un tren que irromp entre el trànsit d'un carrer, una lluita entre la ingravidesa i la inèrcia o l'esllavissament dels edificis d'una ciutat.

Tot i que el metratge és dilatat (150 minuts) la pel·lícula no es fa llarga. Només algunes escenes d'acció semblen interminables, com ara la baralla ingràvida en el passadís d'un hotel o la batalla campal a la neu.

L'empremta de Nolan es percep en l'estructura no lineal de la narració i, especialment, en la relació turmentada que el protagonista manté amb la dona que estima. Una relació que pot causar una certa angoixa, com passava en *Memento*. Ambdós films generen aquesta sensació i comparteixen un final obert, una ambigüitat que cada espectador pot imaginar i interpretar a la seva manera.

Jordi de Manuel

CÒMIC

EL GENET DE L'AIRE

Jordi Gort
Autoedicions Catalanes.

Aquest és el novè còmic de l'autor, que compta en la seva llarga trajectòria amb títols tan suggeridors per als ciènciafeccionats com "Immortalitat", "Dins l'esquerda" o "La ciutat sense món".

El protagonisme d'aquesta nova història se'l reparteixen l'Adrià, hereu de cal Gusarapa, i la Drosòphila, la seva muntura alada. Junts rescaten un marbà, semblant al mític gat terrestre, atrapat en un edifici arrenecat pels brunaus, una mena de meduses proveïdes de vacuoles de buit que els permeten surar en l'atmosfera. L'heroïcitat dona lloc a dos invents: el ganivet confeccionat amb mandíbula de biodiamant d'insectoides morts, que pot tallar les membranes dels brunaus, i la camisa de teixit de brunau, que permet als alliberats davallar com si anessin proveïts d'un paracaigudes. Sense entrar en detalls sobre el final de la història, diré només que la

propietària del marbà rescatat hi té un paper clau.

Una lectura molt entretinguda on, com bé anuncia Josep Ramon Jové al preàmbul, "l'ordinari i l'extraordinari caminen de bracet". I el més extraordinari de tot són els dibuixos. La Droso és majestuosa i els robots quadrúpedes que en tenen cura quan emmalalteix són la viva imatge de l'eficiència amb la seva forta retirada a peces de mecano. I és que Jordi Gort és un gran dibuixant de criatures exobiològiques, que, segons deia en una entrevista, vol distanciar-se del gènere bèlic-espacial per considerar-lo poc imaginatiu, i convertir l'espai en una font de descobertes, amb el seu corresponent efecte de meravella. Un bon exemple d'això és el "Manual de supervivència estel·lar" amb què ha dinamitzat la llista de distribució de la SCCFF durant els darrers mesos.

Podeu adquirir els *fanzins* d'aquest autor a les llibreries Sèrie B i Norma de Lleida, al Pub Antares de la mateixa ciutat, o bé escrivint a jordigortsole@yahoo.es

Carme Torras

TECNOCIÈNCIA EN FICCIÓ

Aquests dies tots els lectors de diaris segueixen amb atenció l'epopeia dels 33 miners de la mina San José de Xile que han quedat atrapats a gairebé 700 m de profunditat. La capacitat dels homes per organitzar la seva supervivència, l'alegria de trobar-los vius, la planificació de la seva resistència durant els tres mesos que ha de durar el rescat i la desídia de l'empresa que ha provocat la tragèdia atrauen l'atenció de tothom pel drama humà que hi ha al darrera. Els interessats per la geologia i la mineria, a més, s'interessen pels aspectes tècnics de les sondes que els han localitzat, pels mecanismes emprats per fer-los arribar subministraments i per les característiques tècniques de la perforació que els ha de rescatar.

La mineria té el seu lloc a la literatura, sobretot a les novel·les realistes i naturalistes. *Germinald'*Émile Zola, per exemple, és plena, al costat de les històries personals i sindicalistes, de detallades descripcions tècniques del funcionament de la mina. El seu seguidor Narcís Oller fa una cosa similar a *L'escanyapobres*. Però potser és Joaquín Dicenta Benedicto, periodista, dramaturg, poeta i narrador també adscrit al naturalisme, en un relat de 1915

titulat *El hampón*, qui millor descriu l'angoixa de la primera baixada d'un home a la mina, en aquest cas, de plom.

Chirriaron los cables, hundiose poco a poco la jaula en el sombrío boquerón; poco a poco fue la luz solar extinguiéndose. El agua rezumaba de los peñascos, caía sobre los hombres en gotas anchas y golpeaba contra los alambres con siniestro rumor. La luz de los candiles permitió a Jorge ir viendo, a franjas indecisas y lúgubres, el enorme tubo de 550 metros que conducía al taller subterráneo.

Sobre las paredes rezumosas extendianse los deslizadores de la jaula. Brotaba de aquellas el agua en múltiples hilillos; la luz de los candiles los convertía en brotes de sangre, en supuraciones bermejas.

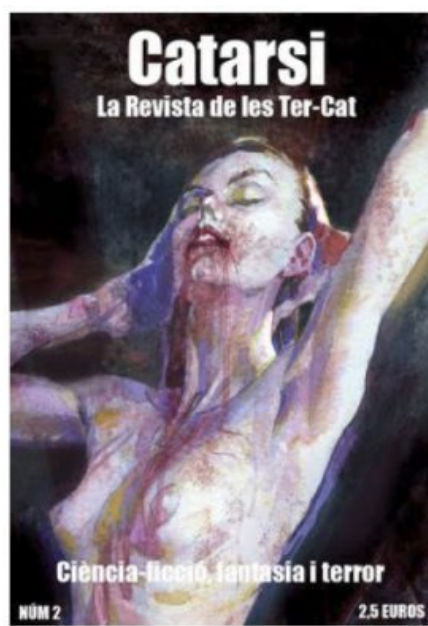
De vez en cuando veía el novicio extenderse hacia el muro, como en acción de impedirle caer contra la jaula y pulverizarla, manos y brazos esqueletoideos ... Eran traviesas de madera, armazones de hierro, fábricas de apoyo y contención. Mas de tarde en tarde descubría boquetes enormes, aberturas negras de límites imprecisables. Por aquellas aberturas salían ruidos temerosos, rumores de tormenta lejana, voces confusas, reflejos mortecinos. Estos boquetes marcaban los pisos de la mina; por frente a ellos resbalaba la jaula. Eran los rumores de tempestad, trajín de maquinas perforadoras; los ecos gimientes, gritos de mineros acompañando la maniobra de las vagonetas y el vaivén de los picos; los reflejos lívidos, oscilación de candiles en las tinieblas.

Jordi Font-Agustí

La Catarsi de les Ter-Cat

Les Tert-Cat (tertúlies catalanes de ciència-ficció, fantasia i terror) iniciaren el seu recorregut amb trobades bimestrals per la geografia dels països catalans a finals de novembre de 2008 a Vilafranca del Penedès. Aquest juliol de 2010 s'ha dut a terme la XV trobada a Santa Coloma de Gramenet i la propera se celebrarà el proper setembre.

Entre els projectes que s'ha marcat aquest grup d'hiperactivistes culturals hi ha el Premi Ictíneu, un guardó literari per a obres de ciència-ficció i fantasia publicades en català que s'atorga cada tardor. És un premi en què participen els lectors, lliurement, sense cap restricció ni interès comercial, la qual cosa el converteix en un reconeixement net i genuí (característiques difícils de trobar al panorama de premis literaris del país). Un altre projecte ambiciós de la gent de les Ter-Cat és la publicació periòdica de la revista Catarsi, una publicació que aplega fonamentalment relats, així com algunes entrevistes i articles relacionats amb el gènere. Qualsevol que estigui familiaritzat amb el món editorial d'aquest país sap que fer realitat un projecte literari és una vertadera cursa d'obstacles, a vegades insalvables. En el número 1 de la revista, en un text breu de presentació d'aquesta, es diu que Catarsi "pretén omplir el gegantí forat existent en matèria de relats i assaigs de ciència-ficció, fantasia i terror en català", més endavant es fa una nova declaració d'intencions: "Catarsi és un primer pas per donar a conèixer la ciència-ficció, la fantasia i el terror a tothom que desitgi assaborir aquest tipus de literatura en la seva llengua". Potser, des de la SCCFF, que comparteix aquest objectiu, s'hauríem de fer nous passos, o ajudar que la petjada d'aquest primer pas sigui més profunda i duradora.

Els pioners de Catarsi (que ahora fan les tasques d'edició), al pròleg de la primera pàgina de cada número posen al dia els lectors sobre alguns detalls interessants, com ara el número, la procedència i la llengua original en què els arriben els relats. Allà ens informen que reben molts contes, un bon nombre dels quals estan escrits originalment en català. Això hauria de ser un termòmetre de la salut del gènere en el nostre àmbit..., i en aquest sentit sembla que estem prou bé.

Vegem quatre dades que ajuden a tenir una visió panoràmica dels tres números fins ara apareguts: s'han publicat vint-i-quatre relats (tretze dels quals són originals en català i la resta traduïts del castellà o de l'anglès); dues entrevistes (a Antoni Munné-Jordà i Carme Torras, potser els dos autors actuals més rellevants de la ciència-ficció en català); i tres articles que podríem classificar d'assaig (un sobre el tractament de la ciència-ficció a TV3, un altre

que ens informa sobre l'associació cultural *Quimera* i un que analitza l'ús social de les distopies). El gruix més important de la revista, per tant, es dedica als relats, a la literatura pròpiament dita de ciència-ficció i fantasia. Els contes toquen aspectes variats i la diversitat d'autors garanteix també la diversitat de temàtiques, de ritmes i d'estils narratius. Els tres números tenen una estructura similar, tot i que hi ha detalls formals que han canviat: la situació de l'índex de continguts, el cos i tipus de lletra o l'estil de les capçaleres.

Reconforta llegir autors autòctons, però també és d'agrair la traducció de contes com *La màscara de la Mort Vermella* d'Edgar Allan Poe (aparegut al número 1) o el fet d'aconseguir publicar relats com *Ànimes bessones* (publicada al número 3) escrita a quatre mans pel nord-americà Mike Resnick i l'australiana Lezli Robyn, una narració que es vertebra a partir de la relació entre un home i un robot, una obra que, com fa la ciència-ficció de qualitat, explora els racons intangibles de l'ànima humana.

Catarsi només es pot trobar en llibreries especialitzades o es pot adquirir per subscripció, però la seva presència a internet, amb un bloc propi i una pàgina al *facebook*, garanteix que els lectors i afeccionats puguin estar al cas puntualment de les notícies relacionades o de la seva imminent publicació. A la llibreria Gigamesh ens informen que és una de les revistes més venudes, però no ens enganyem, Catarsi difícilment serà una publicació que acabi tenint èxit comercial (de fet ja hem llegit a la declaració d'intencions del primer número que aquest no és, ni de bon tros, l'objectiu dels seus fundadors). La seva consolidació i continuïtat dependrà no tant de les contribucions de nous materials o de les vendes i subscripcions sinó, sobretot, de què les persones que estan al capdavant mai no es cansin, mantinguin viva la il·lusió i siguin capaços d'innovar en la forma i els continguts.

No estaria gens malament que s'explorin fórmules que permetin la interacció amb els lectors, però potser això ara és demanar massa a una publicació que pràcticament acaba de néixer. Fem una mica d'autocrítica: aquest Butlletí, que és un ens de més edat, malgrat tot, no ha aconseguit encara els objectius que es proposava.

El diccionari de la llengua catalana de IEC defineix catarsi com "purificació alliberadora de les emocions primàries, com ara la culpa o la por, mitjançant la contemplació d'una obra, d'una tragèdia". Ignorem si aquest és el significat que va inspirar el nom de la revista als pioners de les Ter-Cat, en tot cas llegir Catarsi allibera algunes emocions primàries (més la por que la culpa) i permet contemplar obres escrites. Per molts anys!

Jordi de Manuel

RELAT

La xicranda de Nou Brasil

Sempre n'hem dit xicranda, tot i que no és cap xicranda. És un d'aquests arbres estranys, amb nom fet de lletres i números, que els excèntrics es fan importar de Nou Brasil. Nou Brasil tampoc no es diu Nou Brasil, sinó que també és un d'aquests planetes amb nom fet de lletres i números a partir del de l'astre del seu sistema, però el pare hi havia tingut alguna relació comercial i a casa sempre n'havíem dit Nou Brasil. La nostra xicranda va arribar un mes de juny, i sí que feia pensar en una xicranda florida al mes de juny. Plantar la xicranda al mig del jardí, en realitat va ser una idea de l'arquitecte que ens va fer la casa, i val a dir que va ser una de les més encertades: mirar els raïms de campanetes de colors canviants aleatòriament, que ragen de la capçada espessíssima quan menys t'ho esperes, és un espectacle fascinant vist des de la vidriera de la sala o de la finestra de l'estudi, sigui de matinada o cap al tard, a l'estiu o a l'hivern, a la primavera o a la tardor, unes estacions de què la xicranda prescindeix, aparentment seguint els cicles de llum i de calor del seu planeta natal.

Recordo de petita, quan feia poc que teníem la xicranda al jardí de la casa acabada d'estrenar, que un dia potser ens la van voler robar. El pare va trobar unes eines, em penso que un pic pneumàtic i una pala automàtica, a tocar de la soca. Va venir la policia, al carrer prop de casa hi havia un vehicle sospitós, però no van trobar els lladres ni van saber què els havia fet fugir. Recordo com el pare ho explicava al matí, mirant les flors vermelles de la xicranda.

Amb aquelles fantasies que ens fem de criatures, jo sentia que la xicranda era el meu arbre, i m'hi sentia

protegida. Sobretot des d'una tarda en què va passar una cosa per a mi inexplicable, i que en conseqüència no vaig gosar explicar ni als pares ni als oncles. El pare m'havia penjat un gronxador lligat a una branca baixa de la xicranda. El gronxador era la meva joguina preferida, m'hi passava hores cada tarda, asseguda al seient de fusta, plegant les cames mirant a terra i després llançant-les endavant, enlaire, cap a la capçada espessíssima, cap als raïms de campanetes de colors canviants. Aquella tarda van venir els oncles amb el meu cosí gran. Vam sortir tots dos a jugar al jardí, li vaig ensenyar el gronxador, vaig voler pujar-hi i ell em va clavar una empenta, em va tirar a terra i s'hi va enfilat. Jo li cridava, plorant, que el gronxador era meu, i ell se'n reia i es donava impuls enrere, les cames plegades, el cos endavant, i després enlaire amb els peus estirats. Va enlairar-se rient cap a la capçada, el gronxador es va submergir entre les fulles i les flors. Jo plorava d'impotència, i quan vaig tornar a mirar, hi havia les cordes i el seient del gronxador que es balancejaven, però no hi era el cosí. Quan més tard van sortir els pares i els oncles a buscar-nos, vaig dir que el cosí feia estona que havia saltat la tanca del jardí i havia dit que volia anar a explorar el barri. Jo m'havia quedat gronxant-me sota les flors vermelles de la xicranda.

Els pares fa anys que són morts. Jo fa molt temps que visc sola a la casa, i sempre m'he sentit protegida pel meu arbre. Avui ha vingut un funcionari a dir-me que no és sostenible una casa amb jardí per a una persona sola, que no és sostenible una persona sola en una casa. Que expropiaran la casa per fer-ne no sé què i que m'enviaran a un asil a càrrec de la comunitat. No m'hi he resistit. Només li he explicat que la meva vida va lligada a aquesta casa i a la xicranda. Que si jo me n'haig d'anar, que també estassin la xicranda. Li he demanat que ho fes ell. Ara. Li he dit on és la destrat de làser. El funcionari ha baixat al soterrani a buscar-la. Jo m'he assegut a mirar, des de rere els vidres, les campanetes de colors canviants de la xicranda. Ara encara són del color blau lilós de les flors de la xicranda.

(L'autor, que només pot imaginar i escriure a partir de les coses viscudes i de les coses llegides, valgui la repetició, tant com no ha pogut evitar l'estímul de les xicrandes de l'hospital de Bellvitge, tampoc no ha sabut evitar una remissió a "Altalena scarlatta" de Dario Tonani: que això faci de reconeixement del deute i recomanació de la lectura.)

a.munné-jordà
(19-VI-2010)